

Asia: VM048:00/2017, VM/1353/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi kuntien ja maakuntien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Luonnoksesta yleisesti

Toimintamalli on lähtökohdiltaan hyvä. Esityksen tavoitteet ovat hyvät, joten toimintamallina tietojen kerääminen yhtenäisellä tavalla automaattisesti on kannatettava. Kirjanpitoliedot eivät maakuntien palvelujen ja muun toiminnan seurantaan ole kuitenkaan riittävät, vaan toiminnan ohjaamiseen tarvitaan myös määrärahojen sidontatietoja ja tietojen yhdistämistä toimintatietoihin. Maksatus voi tapahtua pitkälläkin viiveellä varsinaisten päätösten ja toimenpiteiden jälkeen. Minkä raportoinnin yhteydessä maakuntien menositoumuksia voidaan seurata?

Esitetyn toimintamallin aiheuttamat vaikutukset

Ministeriö pitää tärkeänä, että - esitetyn mukaisesti - tietosisältöjen ja teknisen yhteensopivuuden tarkempaa määrittelyä varten tarvittava yhteistyö organisoidaan siten, että yhteistyöhön osallistuvat kuntien ja maakuntien sekä niiden ministeriöiden ja virastojen edustajat, joiden hallinnonalan lainsäädäntöön ja tehtäviin kuuluu määrittellä kuntien ja maakuntien talouden seurannassa ja raportoinnissa käytettäviä käsitteitä ja määrittämiä.

Taloustietojen seurannassa keskeistä on tarkkuus, jolla tiedot toimitetaan. Esityksen perusteluissa kerrotaan mitä tietoja maakuntien ja kuntien tulee tuottaa ja muuten viitataan esimerkinomaisesti palveluluokitukseen yms. luokituksiin, jonka tarkempi tietosisältö vahvistettaisiin vuosittain VM:n päätöksellä. Taloustietojen vuosittaisen vertailtavuuden kannalta on tärkeä periaate, että tarkempi tietosisältö pysyisi mahdollisimman yhtenäisenä vuodesta toiseen. Asetustekstissä tulisi käyttää täsmällisempää aikamäärää kuin "tietosisältö vahvistetaan vuosittain hyvissä ajoin".

Tietojärjestelmien (kirjanpitojärjestelmien) rakentaminen on tärkeä ja vaativa tehtävä tietojen yhtenäisen toimittamisen kannalta. Tietävästi maakunnat ovat valinneet jo kirjanpitojärjestelmänsä ja Vima Oy kokoaa yhteydet maakuntien toimialariippumattomiin järjestelmiin. Säästöjen perustelut ovat perustelutekstissä epäselvät siltä osin kuin esityksessä todetaan, että "siirtoa maakuntien rahoituksesta ei esitetä, vaan oletetaan maakuntien rahoituksessa jo huomioidun uusimuotoisen talousraportoinnin tuomat säästöt".

Esitetyn toimintamallin vastuiden selkeys

Uudenmaan kasvupalvelut järjestävän kuntayhtymän velvollisuus toimittaa tietoja on toistaiseksi ratkaisematta. Jotta Uudenmaan maakunnan taloustiedot olisivat verrattavissa muiden maakuntien taloustietoihin, tulisi ehdotetun kuntayhtymän toimittaa kasvupalveluja vastaavat taloustiedot samalla aikataululla ja saman sisältöisesti taloustietojärjestelmään. Maakuntalaki ei kuitenkaan tunne Uudenmaan kuntayhtymää, eikä Uudenmaan kuntayhtymä kuulu maakuntalain mukaan Vimana Oy:n omistajiin. Siten Vimana Oy ei myöskään ole kuntayhtymän sidosyksikkö, eikä kuntayhtymä voi tehdä suorahankintoja Vimana Oy:ltä. Kuntayhtymän ja Vimana Oy:n suhteen tulisi olla samanlainen kuin maakuntien ja Vimana Oy:n suhteen, jotta Vimana Oy:n palvelujen käyttö ei tuottaisi ongelmia kuntayhtymälle ja jotta se olisi käytännössä mahdollista.

Teknisen ongelman lisäksi tulisi esim. kasvupalvelujen järjestämistä Uudenmaan maakunnassa koskevassa laissa säätää siitä, että maakuntaa koskevat velvoitteet koskevat myös kuntayhtymää.

Kohdassa 4.2 s. 32 Vaikutukset kuntien ja maakuntien toimintaan todetaan, että kunta tai maakunta vastaa tiedon oikeellisuudesta. Maakunta ei kuitenkaan voi olla vastuussa ulkopuolisen osapuolen toimittamista tiedoista. Huomio liittyy siihen, että parhaillaan lausunnolla olevassa Kasvupalveluvirastoa koskevassa lakiesityksessä esitetään, että Kasvupalveluvirasto hoitaisi vuoden pituisen siirtymäajan maakuntien puolesta tiettyjä maksatustehtäviä. Toistaiseksi ei ole ratkaistu sitä, onko Kasvupalveluvirastolla maksatustehtävässään käyttövaltuus maakunnan varoihin vai siirtääkö maakunta Kasvupalveluvirastolle varat, jotka vastaavat sen myöntämiä tukia ja avustuksia niissä asioissa, joissa maksatustoimivalta on Kasvupalveluvirastolla. Ei ole myöskään ratkaistu, miten kuntayhtymään hoitamat tehtävät ja käyttämät varat näkyvät Uudenmaan "kokonaistaloudessa" (kasvupalvelutehtävät ja maakunnan hoitamat tehtävät). Kuntayhtymällä voisi myös kasvupalvelujen järjestämistä Uudenmaan maakunnassa koskevan lain mukaan olla elinvoimatehtäviä, joiden hoitamisesta se sopii jäsenkuntiensa kanssa ja joita jäsenkunnat rahoittavat. Nämä tehtävät tulisi pitää erillään kuntayhtymän kasvupalveluja koskevasta kirjanpidosta.

Esitetyn toimintamallin toimeenpanon edellyttämät toimenpiteet kunnissa

-

Millaista tukea tarvittaisiin esitetyn raportointimallin onnistuneeseen toimeenpanoon

Ohjausta ja koulutusta tarvitaan varmasti monella tasolla ja eri viranomaisille.

Alitalo Sirpa
TEM

Tikka Tiina
TEM